

Російській федерації увиразнюється через уподібнення електорального процесу цирковому перфомансу, пор.:

In place of genuine politics, the election season will be full of. Kremlin-sanctioned buffoons, clowns and imps.

Ще один ефективний засіб моделювання фреймів, у тому числі й іронічних, ми, услід за Т.С. Зевахіною, вбачаємо у **стійких образних порівняннях**, що надають у розпорядження мовця стандартні засоби вербалізації знань про світ за допомогою ситуаційних образів. За висновком дослідниці, оформлення такої порівняльної конструкції може мати інваріанти, але завжди включає два обов'язкових компонента – предикат і субстантив.

Блинова І. А.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

(м. Київ, Україна)

ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНА МОВЛЕННЄВА КОНКРЕТИЗАЦІЯ ПРОЗОВОГО ДИСКУРСУ

Під *образністю* розуміємо здатність викликати у слухача або читача систему уявлень – чуттєвих образів-асоціацій і асоціативні форми когезії [5], відтак *виражальність* тексту трактуємо як власне мовну основу його образності (сміслову, стилістичну, звукову, граматичну) [2]. Саме на такі ключові категорії художнього тексту як образність і виражальність вказує переважна більшість дослідників, обґрунтовуючи їх додавання до переліку основних текстових категорій і описуючи системні, функціональні і системно-мовні якості художнього тексту в ієрархії текстової ознаки – «естетично і концептуально обумовленої комунікативності» [1, с. 204].

Заслуговує на увагу думка М. М. Кожиної про наявність у літературному тексті такої його особливості, безпосередньо пов'язаної з образністю, як *художньо-образної мовленнєвої конкретизації*, що за участю мовних засобів різних рівнів переводить слово-поняття в слово-образ.

Художньо-образна конкретизація втілюється «в навмисно створеній за законами мистецтва організації мовних засобів у мовленнєвій тканині художнього твору, завдяки якій слово-поняття переводиться в слово-образ (художній), стає вираженням індивідуально-неповторних, цілісних художніх образів (та їхніх елементів – мікрообразів), які ніби видимі внутрішнім зором і пропущені через естетичну оцінку письменника» [3, с. 585].

Саме в художньому прозовому тексті (дискурсі), як ні в якому іншому, широко використовуються різноманітні *образотворчі* і *виражальні засоби мови* з метою впливати на читача і викликати у нього певні почуття, емоції, асоціації. Образотворчі і виражальні засоби являють собою стилістичні ресурси мови – можливості, надані мовою для побудови точного, виразного, стилістично мотивованого мовлення. Вибір і використання зображально-виражальних засобів залежить від екстралінгвістичної основи дискурсу – ситуації спілкування, обраного жанру і стилю мовлення, авторської індивідуальності.

У принципі будь-який мовний засіб може в особливих умовах контексту стати виражальним: він має сприяти розкриттю образності (експресивності, оцінності, емоційності) і забезпечити розуміння адресатом закладеної в тексті (дискурсі) інформації. Проте є засоби мови, що мають особливо значущі стилістичні можливості. Такі стилістичні ресурси, що є невичерпними, функціонують на всіх рівнях мовної структури.

Як показав аналіз англійської прози кінця ХХ – початку ХХІ століть одним з найбільш багатих джерел виразності є засоби словесної образності – *стилістичні прийоми*: тропи (метафори, метонімії, епітети, гіперболи, літоти, персоніфікації, порівняння, синекдохи, алегорії, оксюмори, перифрази і под.), стилістичні фігури (анадиплозис, апосіопеза, полісиндетон, градація, паралелізм, інверсія, еліпсис тощо) та риторичні фігури (риторичне питання, риторичний оклик, риторичне звертання).

Наступне потужне джерело стилістичних ресурсів – *синонімія*, з якою пов'язана можливість вибору найбільш точного для певного контексту

мовного засобу. Синонімія охоплює всі рівні мови, але найбільш продуктивною є в лексиці і синтаксисі (синонімія частин мови, синонімія синтаксичних конструкцій). Великі стилістичні можливості містять у собі також полісеманти, антоніми, омоніми і пароніми. До стилістичних ресурсів *лексики* належать стилістично забарвлені слова, а також лексика обмеженого вжитку: колоквіалізми, діалектизми, просторіччя, жаргонізми, аргі, професіоналізми, архаїзми, історизми, неологізми, іншомовні слова.

Крім цього, серед стилістичних ресурсів мови варто зазначити *фразеологізми*, що дозволяють урізноманітнити розмовне мовлення, посилити емоційні й експресивні відтінки висловлювання.

Фоніка, особливо в усній формі мовлення, надає багатообразні можливості звукопису, звукової гри. До традиційних фонетичних виражальних засобів відносимо звукові повтори, наголос, інтонацію, звукопис, звуконаслідування, звуковий символізм.

У *морфології* в якості експресивних засобів використовуються морфологічні синоніми, стилістично забарвлені форми, переносне вживання граматичних форм, наприклад, часових форм.

Досить різноманітні стилістичні відтінки засобів *словотворення*: сюди включені перш за все словоутворювальні синоніми. Важливу стилістичну роль відіграють експресивні афікси (суфікси і префікси), оказіональні словоутворення, словоутворювальні архаїзми.

Виключно великі стилістичні ресурси притаманні *синтаксису*: вони дозволяють виразити найбільш тонкі відтінки змісту, авторське ставлення до викладу, підкреслити ті чи інші сторони думки. У цьому плані велика роль належить порядку слів, вибору типу речення, його довжини, інтонуванню висловлювання.

Крім того, у мовленнєвому спілкуванні автори послуговуються *графічними* засобами і *невербальними* виражальними засобами – позами, жестами, мімікою.

Отже, при комунікативному підході до художнього тексту (дискурсу) [4, с. 54] образність виступає його функціональною якістю, тоді як виразність належить до системно-мовних якостей художнього утворення як форми комунікації і підпорядковується розкриттю образності.

Література

1. Болотнова Н. С. Филологический анализ текста: учеб. пособие. М.: Флинта: Наука, 2007. 520 с.
2. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. М.: Наука, 1981. 138 с.
3. Кожина М. Н. Художественно-образная речевая конкретизация. *Стилистический энциклопедический словарь русского языка*. М. Флинта: Наука, 2006, С. 585–594.
4. Сидоров Е. В. Проблемы речевой системности. М.: 1987. 138 с.
5. Сорокин Ю. А. Текст, цельность, связность, эмоциональность. *Аспекты общей и частной лингвистической теории текста*. М.: 1982. С. 61–74.

*Щигло Л.В., Шемет Т.М.
Сумський державний університет (Суми, Україна)*

ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИЙ ДИСКУРС ЯК ОСОБЛИВИЙ ТИП АНГЛОМОВНОЇ ІНСТИТУЦІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

В умовах сьогодення тексти офіційно-ділового дискурсу є однією із найбільш експансійних форм писемної комунікації, оскільки діяльність сучасних організацій, фірм, підприємств пов'язана з оформленням ділових паперів. Аналіз праць вчених-лінгвістів дискурсу (В.І. Карасик, Т.О. Ширяєва, О.М. Малюга, Bargiela-Chiappini F. та інші), здійснених у площині офіційно-ділового дискурсу, засвідчує, що останній належить до інституційного. Зокрема, деякі лінгвісти під діловим дискурсом розуміють «мовленнєво-розумову діяльність, що детермінована бізнес-спільнотою та актуалізована певним регламентованим типом тексту» [1, с. 106]. У зарубіжному мовознавстві аналіз офіційно-ділового дискурсу базується на дослідженні усного та писемного мовлення в межах комерційних організацій з урахуванням виявлення специфіки взаємовідношень лінгвальних та